

2018-09-01

เกร็ดจรรยา ก่อนจะมา เป็นถนนอังรีดูนังต์

รัชดา โขติพานิช

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/jamjuree>

Part of the [Social and Behavioral Sciences Commons](#)

Recommended Citation

โขติพานิช, รัชดา (2018) "เกร็ดจรรยา ก่อนจะมา เป็นถนนอังรีดูนังต์," *Jamjuree Journal*: Vol. 20: Iss. 3, Article 7.

DOI: 10.58837/CHULA.JAMJUREE.20.3.6

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/jamjuree/vol20/iss3/7>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Jamjuree Journal by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

เกร็ดคุณา

รัชดา โชติพานิช

นิสิตเก่าคณะครุศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๓๖-๒๕๓๗

ก่อนจะมาเป็น ถนนเออีริตุนด์

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสภพันธ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสภพันธ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พื้นที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทางด้านทิศตะวันออกนั้น จรดถนน อังรีตุนด์ที่ต่อเชื่อมกับถนนพระรามที่ หนึ่ง และพระรามที่สี่ คู่ขนานกับถนน พญาไทที่ผ่ากลางพื้นที่มหาวิทยาลัย และถนนบรรทัดทอง ที่อยู่ริมเขตพื้นที่ ทางด้านตะวันตก นอกจากนี้ถนน อังรีตุนด์จะมีความยาวมากกว่า และ ยังปรากฏในแผนที่ถนนอีกสองสาย

จากการศึกษาแผนที่กรุงเทพ ร.ศ. ๑๑๕^๑ (พ.ศ. ๒๔๓๙) ที่ระบุสถานที่สำคัญของกรุงเทพฯ ทั้งวังและวัด ในเวลานั้น แสดงแนวถนนสายหนึ่งที่คู่ ขนานไปกับสนามม้าโดยไม่ได้ระบุรายละเอียดชื่อถนน แต่ใน Plan of the City of Bangkok 1904^๒ (พ.ศ. ๒๔๔๗) มีการ ระบุชื่อถนนดังกล่าวว่า *Tanon Sanam-Ma* เช่นเดียวกับในแผนที่ กรุงเทพ พ.ศ. ๒๔๕๓ ก็ระบุชื่อ ถนน *สนามม้า* จึงเข้าใจได้ว่าเป็นการเรียก ขานชื่อถนนตามที่ตั้ง ที่อยู่ตรงสนามม้า และต่อมากลายเป็นชื่อที่ทางการกำหนด ดังนั้น ในทำเนียบนามภาค ๑^๓ พ.ศ. ๒๔๖๖ จึงอธิบายว่า *ถนนสนาม ม้า แต่ถนนพระรามที่ ๑ ถึงสะพาน พระรามที่ ๔* และในทำเนียบนาม ภาค ๔ ชื่อถนนในจังหวัดพระนครและ ธนบุรี พ.ศ. ๒๔๘๒ ก็ระบุเช่นเดียวกัน ว่า *ถนนสนามม้า ตั้งแต่พระรามที่ ๑ ถึงพระรามที่ ๔ กว้าง ๒๖.๐๐ ม. ยาว ๑,๖๐๐ ม.*^๔

ยังมีเอกสารอื่นที่ระบุถึงถนนสนาม ม้า ดังที่ปรากฏใน รายงานการประชุม สภาจัดการโรงเรียนข้าราชการพลเรือน

ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว ครั้งที่ ๑๒ เมื่อวันที่ ๒๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๗ เรื่องการเลือกที่ตั้งของโรงเรียนข้าราชการพลเรือนฯ มีความว่า

...สถานที่ที่จะสร้างโรงเรียนนั้น สภาได้เลือกหาทุกแห่งที่เหมาะสม เห็น ว่าที่ตำบลประทุมวันของพระคลังข้าง ที่ ด้านตะวันออกถนนสนามม้ายาว ๓๔ เส้น ด้านตะวันตกคลองสวนหลวง ยาว ๓๒ เส้น ด้านเหนือถนนบำรุงเมือง ยาว ๓๔ เส้น ๓ วา ด้านใต้ถนน หัวลำโพงนอกยาว ๓๖ เส้น มีถนน พญาไทอยู่ในระหว่าง และวังประทุมวัน กับโรงเรียนเกษตรเดิมอยู่ในพื้นที่นี้ เปนที่อยู่ในท่ามกลางพระนคร ไซ้ภูมิ เหมาะสมควรจะเป็นที่ตั้งมหาวิทยาลัย หลักพระนครสืบไป

ในรายละเอียดการก่อสร้างอาคาร หลังแรกของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งในสมัยนั้นขนานนามว่า ตึกบัญชาการ (อาคารมหาจุฬาลงกรณ์ในปัจจุบัน) พบ ข้อความว่า

...แบบที่จะก่อสร้างนั้น สภาได้ กะอยู่แล้วจะลงทุนก่อสร้าง เปนของ ถาวร แต่จะทำไปทีละน้อยตามส่วนทุน ที่มี จะก่อสร้างในที่ระหว่างถนนสนาม ม้ากับถนนพญาไท หันหน้าโรงเรียน ออกถนนสนามม้า มีห้องเรียนพอจุ นักเรียนประมาณ ๓๐๐ คน และจะ สร้างเรือนสำหรับนักเรียนอยู่ประจำใน ชั้นแรก ๒ หลัง จุนักเรียน ๕๐ คน เพราะจะมีทั้งนักเรียนประจำและนักเรียน มาเรียนชั่ววัน...^๕

เมื่อนายแฟรงกลิน เฮิสต์ (Franklin Hurst) ชาวอังกฤษ มีหนังสือกราบบังคม ทูลพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวง เทวะวงศ์วโรปการ (พระยศในขณะนั้น) เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ ขอ ให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต เช่าที่ดินตำบลสระปทุม ประมาณ ๒๐๐ ไร่ ซึ่งเป็นที่ดินของพระคลังข้างที่และ เอกชน เพื่อสร้างสนามม้าและสโมสร เป็นการบำรุงพันธุ์ม้าและยกระดับ มาตรฐานกีฬา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๓

ครั้นเมื่อได้รับพระบรมราชานุญาต แล้ว ทรงโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นนครสวรรค์ (พระยศในขณะนั้น) เสนาบดีกระทรวงนครบาล เป็นผู้ทำ สัญญาเช่าในพระปรมาภิไธย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๕ โดยเสียค่าเช่าปีละ ๑๐๐ บาท กำหนดเวลา ๑๕ ปี^๖

เป็นที่น่าสนใจว่า คณะกรรมการ ข้าราชการวิเทศาจารย์ไทย กล่าวถึง มิสเตอร์ แฟรงกลิน เฮิสต์ (Mr. Franklin Hurst) ว่าเป็นนักธุรกิจชาวอังกฤษ เดินทางเข้า มาประเทศสยาม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๑ พร้อมกับคณะสำรวจเส้นทางรถไฟ ต่อ มาได้เป็นผู้จัดการทางมาคลิน พ.ศ. ๒๔๓๓ นายแฟรงกลินผู้นี้ เป็นผู้เสนอ ให้สร้างสนามม้าขึ้นในกรุงเทพฯ เป็น ครั้งแรก ณ ตำบลสระปทุมวัน ถนน *New One Mile* (หรือถนนสนามม้า) ปัจจุบันคือถนนอังรีตุนด์ โดยทำสัญญา เช่าจากพระคลังข้างที่ ซึ่งปัจจุบันคือ ราชกรีฑาสโมสร^๗

แผนที่บริเวณจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๔๕๓ ปรากฏชื่อถนนสนามม้า
ที่ม้า หน่วยวิจัยแผนที่และเอกสารประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมเมือง

ภาพถ่ายบริเวณสนามราชกรีฑา พ.ศ. ๒๔๖๖ ปรากฏอาคารตึกบัญชาการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอาคารเดียว

ตรงกับที่เจ้าคุณประดิพัทธ์ (คอ
อยู่เหล ณ ระนอง) ได้กล่าวถึงอาณา
บริเวณที่จะสร้างสนามม้าไว้ว่า

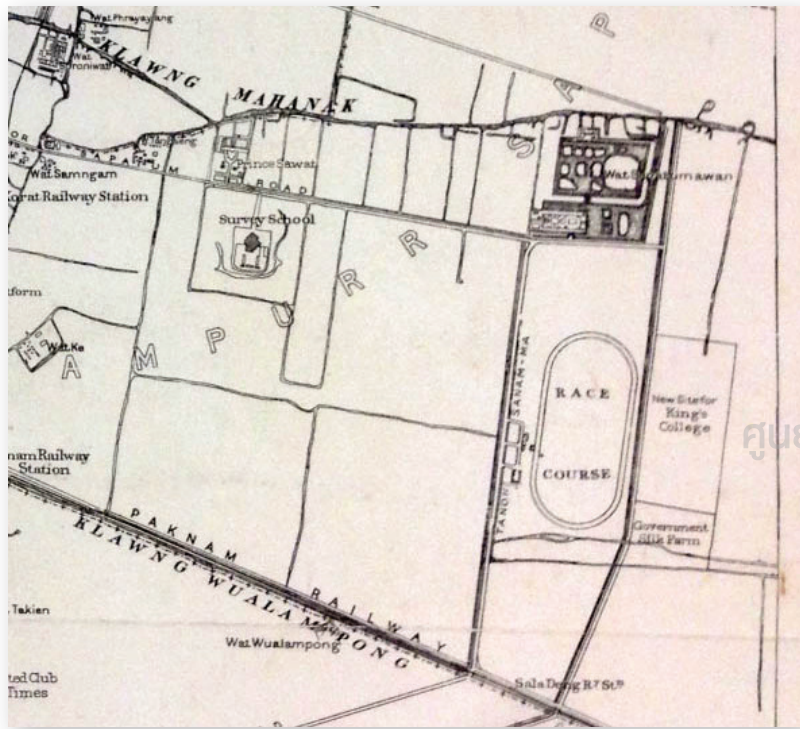
...เป็นที่ดินโดยขอบเขตทิศตะวันออก
ตกประมาณ ๒๐ เส้น (ตามถนน
Newman's Mile ถนนนี้ยาวตลอด
สายพอดิ ๕๐ เส้น บัดนี้เรียกว่าถนน
สนามม้า) ทิศตะวันออกยาวประมาณ
๒๐ เส้น ตกที่นาหลวง (เดี๋ยวนี้เป็นถนน
ราชดำริ) ทิศเหนือยาวประมาณ ๑๐
เส้น (ต่อสนามยิงเป้า เบาลานี้เป็นโรงพัก
สันติบาล-โรงพยาบาลตำรวจปัจจุบัน)
ทิศใต้ตกคู ซึ่งบัดนี้เป็นโรงพยาบาล
จุฬาลงกรณ์ ความยาวประมาณ ๑๐
เส้นเช่นกัน สัญญาเช่าลงวันที่ ๖ กันยายน
ร.ศ. ๑๒๐ (พ.ศ. ๒๔๔๔) อายุสัญญา
๕๐ ปี ค่าเช่าปีละเพีอง...^{๑๑}

เป็นไปได้ว่า มีการตัดถนนสายหนึ่งในที่ดินพระคลังข้างที่ตรงตำบลประทุมวัน โดยเรียกกันว่า ถนน *New One Mile* หรือถนน *Newman's Mile*

ตั้งที่บันทึกไว้ในจดหมายเหตุพระราชกิจรายวันในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อวันอังคาร แรม ๕ ค่ำ เดือน ๕ ปีมะโรง จุลศักราช ๑๒๔๒ (พ.ศ. ๒๔๒๓) ภาค ๙ มีความตอนหนึ่งว่า

...บ่าย ๕ โมง เสด็จออกทรงรถพระที่นั่ง พระองค์เจ้าสว่างวัฒนาตามเสด็จด้วย โปรดเกล้าฯให้ประทับข้างขวา กรมหมื่นนเรศร์กับพระองค์เจ้าเทวัญ^{๑๒} ตามเสด็จบนรถพระที่นั่ง เสด็จไปทอดพระเนตรที่ดินนาปทุมวัน ซึ่งจะทรงซื้อพระราชทานสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ ถึงศาลาเชิงสะพานปทุมวัน เสด็จทรงรถพระที่นั่ง ๒ ล้อ ไปทางถนน **นิวแมน** ทำแล้ว เลี้ยวลงถนนศิริษะลำโพ^{๑๓} ทางไปบ้านเจ้าพระยายมราช (แก้ว) จนหมดที่ๆ จะซื้อ แล้วกลับมาประทับที่วังปทุมวัน พระยานานาจัดเรือสำปั้นไว้ถวาย ทรงเก็บบัว แล้วถวายเครื่องโอศกริม และขนมฝรั่งต่างๆ กับกาแฟ กับต้นริเจลิว^{๑๔} ถวายแผนที่ ทรงกะที่จะวางตำแหน่งพระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ^{๑๕} แล้วเวลาทุ่ม ๑๕ นาที เสด็จกลับ...^{๑๕}

Plan of the City of Bangkok Siam 1903 พ.ศ. ๒๔๒๖ แสดงบริเวณจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อครั้งยังเป็นโรงเรียนแผนที่ กระทรวงเกษตรธิการ

ดังนั้น เมื่อวัดระยะถนนอังรีดูนังต์ในแผนที่ปัจจุบัน จะพบว่ามีความยาวประมาณหนึ่งไมล์พอดี จึงเป็นไปได้ว่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชประสงค์ที่จะให้คนไทยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานวัดระยะหนึ่งไมล์ (แบบอังกฤษ) จึงกำหนดให้ตัดถนนเชื่อมระหว่างถนนพระรามที่หนึ่งและถนนพระรามที่สี่ยาวหนึ่งไมล์ อันเป็นที่มาของชื่อถนน *New One Mile* นั้นเอง

ในช่วงเวลานั้นกงสุลอังกฤษ คือ นายวิลเลียม เฮนรี นิวแมน รับราชการในพระนคร (พ.ศ. ๒๔๐๑ ถึง พ.ศ. ๒๔๒๘)^{๑๖} และอาจจะเป็นผู้รับสนองพระราชดำริในการตัดถนนสายนี้ จึงเป็นเหตุให้เรียกกันว่าถนน *Newman's Mile* หรือ ถนน **นิวแมน** ดังที่ปรากฏคำในพระจดหมายเหตุพระราชกิจรายวันว่า ถนนนิวแมนทำ

ภาพถ่ายทางอากาศจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในเวลาต่อมา ปรากฏอาคารหอประชุม แต่ยังไม่มีการมหาวิทยาลัยราชภัฏ

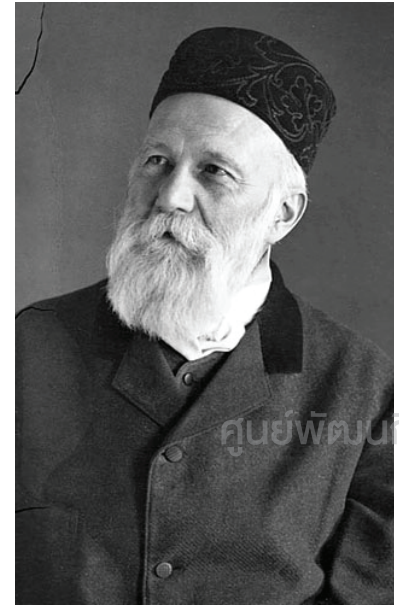

ส่วนชื่อ ถนนอังรีดูนังต์ นั้น เกิดขึ้นภายหลัง เมื่อสภากาชาดไทยเสนอให้เทศบาลกรุงเทพมหานคร เปลี่ยนชื่อถนนที่ผ่านกลางระหว่างสถานเสาวภาและโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เป็น **ถนนอังรีดูนังต์** เพื่อให้เป็นไปตามที่สันนิบาตกาชาดเสนอให้ทุกประเทศจัดสร้างสิ่งอนุสรณ์แก่นาย อังรี ดูนังต์ (Henri Dunant) ผู้ให้กำเนิดกาชาด ในโอกาสงานฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปี ของการกาชาดสากล พ.ศ. ๒๕๐๖

ด้วยในปี ๒๔๐๒ เกิดการสู้รบขึ้นที่หมู่บ้านซอลเฟรีโน ประเทศอิตาลีระหว่างฝรั่งเศสกับฝ่ายสัมพันธมิตรและออสเตรีย เป็นเหตุให้มีผู้คนล้มตายและบาดเจ็บจำนวนมาก ขณะที่นายอังรี ดูนังต์ ชาวสวิสเซอร์แลนด์ กำลังท่องเที่ยวอยู่ในอิตาลีนั้น ได้ไปเยี่ยมเยียนผู้บาดเจ็บจากสงคราม พบผู้บาดเจ็บไม่ได้รับการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม จึงร่วมกับเพื่อนที่ท่องเที่ยวด้วยกันหาทางช่วยเหลือและชักชวนให้ผู้คนหันมาเห็นอกเห็นใจทหารที่บาดเจ็บ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายมิตรหรือศัตรู อีกทั้งเห็นว่าในยามสงบ ควรมีการฝึกหัดอาสาสมัครทั้งชายและหญิง ที่พร้อมจะช่วยเหลือรักษาพยาบาลทหาร

นายอังรี ดูนังต์ ในช่วงที่ประสบเหตุการณ์สู้รบที่หมู่บ้านซอลเฟรีโน
ที่มา : กาชาดสากล ICRC / hist-00022

นายอังรี ดูนังต์ เมื่ออายุ ๖๗ ปี ในปี ค.ศ. ๑๘๙๕
Jean Henry Dunant
(May 8, 1828-October 30, 1910)
ที่มา : © Rietmann-Haak / hist-02784-09a.jpg

และผู้ป่วยในยามสงคราม จึงเขียนหนังสือขึ้นมาเล่มหนึ่ง ชื่อว่า **ที่ระลึกแห่งสงครามซอลเฟรีโน** (A Memory of Solferino) บรรยายเรื่องราวอันน่าสังเวชใจที่เขาได้พบมา และเสนอแนะวิธีที่จะช่วยบรรเทาทุกข์ดังกล่าวให้เบาบางลง การเผยแพร่หนังสือเล่มนี้ที่จัดพิมพ์เป็นภาษาต่างๆ นั้น มีผู้อ่านเกิดความประทับใจ

ใจกลายเป็นกระแสนิยมอย่างมากในหมู่ผู้อ่าน โดยเฉพาะ **นายกุสตาฟ มัวนิเยร์** ตูลาการที่มีชื่อเสียงของยุโรป นายกสมาคมสาธารณประโยชน์แห่งกรุงเจนีวา (La Société Gènevoise d'Utilité Publique) ผู้เห็นด้วยกับแนวคิดดังกล่าว จึงรับเอาหลักการนี้มาดำเนินการ โดยรัฐบาลสวิสเซอร์แลนด์ เชิญผู้แทนจาก

ภาพวาดแสดงการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บที่หมู่บ้านซอลเฟรีโน ที่มา alamy stock photo

$\frac{1}{2} \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} m v^2 \right)$
 $\frac{1}{2} \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} m v^2 \right) =$
 $\frac{1}{2} m v \frac{dv}{dt}$
 $\frac{1}{2} m v \frac{dv}{dt} =$

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

พระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชกระแสตอบรับ และพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้จัดตั้งสภาอุณาโลมแดงแห่งชาติสยามได้
ที่มา : สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ รัชกาลที่ ๕ เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ ๑/๔๔

ประเทศต่างๆ มาประชุม ณ กรุงเจนีวา ในพ.ศ. ๒๕๐๖ จัดตั้งกรรมการจัดการ เรื่องการรักษาพยาบาลคนเจ็บไข้ใน สนามรบ ซึ่งนำไปสู่ **สัญญาเจนีวา** เมื่อ วันที่ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ ที่มีผู้ แทนรัฐบาลจาก ๑๒ ประเทศลงนาม และอีกหลายประเทศก็ได้รับรองสัญญานั้น รวมทั้งรัฐบาลสยามด้วย^(๗)

ส่วนสภากาชาดไทยนั้น มีจุดเริ่มต้นมาจากเหตุการณ์ ร.ศ.๑๑๒ (พ.ศ. ๒๔๓๖) เกิดกรณีพิพาทระหว่างสยามกับฝรั่งเศส เรื่องดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง มีทหารบาดเจ็บจำนวนมาก ท่านผู้หญิงเปลี่ยน ภาสกรวงศ์ ภริยาเจ้าพระยาภาสกรวงศ์ (พร บุนนาค) บุตรคนเล็กของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ จึงชักชวนสตรีอาสาสมัคร และทำหนังสือกราบบังคมทูลสมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี^๔ สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี^๕ รวมทั้งนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตตั้ง **สภาอุณาโลมแดง** **แห่งชาติสยาม** ขึ้น เพื่อปฏิบัติการบรรเทาทุกข์ทหารที่บาดเจ็บ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงมีพระราชกระแสตอบรับว่าเป็นความคิด

สมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้า
แห่งแผ่นดินสยาม ทั้งฝ่ายเหนือฝ่ายใต้แลถิ่นแดนที่ใกล้เคียง
คือลาวเนียงลาวกาวมลายูมเหียง ละโว้ ละโว้ ละโว้
ขอประกาศแก่ท่านทั้งหลายทั้งปวง จึ่งได้พบบประกาศ
นี้ให้ทราบว่า หนังสือสัญญาฉบับหนึ่ง จึ่งได้แก้ไขหนังสือ
สัญญาเมืองเขินว่า ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม รักษากินทรภักดิ์
ให้สิทธินี้ เพื่อเป็นความสละความแก่ทหารที่ถูกหากเจ็บในสงคราม
จึ่งได้ประชุมตกลงกันใหม่ในเมืองเขินว่า เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม
รักษากินทรภักดิ์ ๑๖๕ ในระหว่างรัฐบาลสยามกับรัฐบาลเขิน
ประเทศที่รวมกันนี้ในสัญญา
หนังสือสัญญานี้มีความต่อไปดังนี้

เราก็เห็นแลได้กรทรวงหนึ่งลือลึงญาที่ว่ามาแล้วนี้
เราเห็นชอบกับทุกข้อทั้งหมกแล้ว แลเราสำแดงว่าผู้ปกครอง
ฝ่ายสยาม: ก็ถือตามลึงญานั้น

ภิกษุทั้งหลาย พระภิกษุที่กตเลา และประทับพระบาทลง
 กรของภิกษุหนึ่งผู้นี้ไว้เป็นสำคัญ

กรุงเทพฯ วันที่ ๒ พฤศจิกายน วันที่ ๒๕๓๕

အကယ်၍

อนัตถญาณเจนีวา ร.ศ. ๑๒๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงลงพระปรมาภิไธย วันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๔

อันดีตามแบบอย่างประเทศที่เจริญแล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน พระบรมราชูปถัมภ์และพระราชทาน พระบรมราชานุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๖^{๒๐}

ต่อมา เมื่อครั้งนั้นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรงตำแหน่ง สมเด็จพระยุพราช เสด็จพระราชดำเนิน เยือนประเทศญี่ปุ่น ทอดพระเนตรกิจการ โรงพยาบาลของสภาอากาศญี่ปุ่น เมื่อ เสด็จกลับถึงเมืองไทย ทรงพบว่าสภา อากาศในสยามนั้น ยังมีแนวทางปฏิบัติ ที่ยังไม่ถูกต้อง จึงทรงพระราชดำริแก้ไข ระเบียบการเสียใหม่ โดยให้มีโรงพยาบาล เพื่อเป็นที่ฝึกแพทย์ หัดคนพยาบาล และ ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมนานาชาติที่เมือง เจนีวาเมื่อปีพ.ศ. ๒๔๔๔ เพื่อแก้ไขความ ตกลงในสัญญาเจนีวาให้ดีขึ้น โดยภายหลังสมาคมการกุศลแต่ละประเทศเปลี่ยน นามตามๆ กันว่า สภาอากาศ (Red Cross Society) รวมทั้ง สภาอุณาโลมแดงแห่ง ชาติสยาม ก็เปลี่ยนนามเป็น **สภาอากาศ สยาม**

ครั้งนั้น พระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต บรรดาพระบรมวงศานุวงศ์ได้บริจาค พระราชทรัพย์ร่วมเป็นทุนในการก่อสร้าง โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ขึ้น เพื่อเป็น พระบรมราชานุสาวรีย์เฉลิมพระเกียรติ โดยมีสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้า กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ ทรงรับ ตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการสภาอากาศ สยาม โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เปิดรับ ผู้ป่วยเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๗

เรื่องราวของถนนด้านหนึ่งของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงเกี่ยวเนื่อง กับเรื่องราวในประวัติศาสตร์มากมาย โดยเฉพาะการเข้าสู่สมัยใหม่แบบตะวันตก เริ่มตั้งแต่การตัดถนน มาตรวัดระยะ การเล่นกีฬา การแข่งม้า การอุดมศึกษา การรักษาพยาบาล รวมทั้งกิจการ สภาอากาศไทย จนเป็นเหตุให้มีการ เรียกขานชื่อถนนสายนี้ต่างๆ กันไปตามกาลเวลา ด้วยประการฉะนี้

คุณเบอาท ชไวเซอร์ (Mr. Beat Schweizer) ผู้อำนวยการสำนักงานภูมิภาคกรุงเทพฯ คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (กาชาดสากล) ช่วยดำเนินการประสานงานกับรัฐบาลสวิสเซอร์แลนด์ เพื่อขอสำเนาเอกสารต้นฉบับอนุสัญญาเจนีวา ร.ศ. ๑๒๕ และทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี องค์อุปนายกสภาอากาศไทย เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑

เชิงอรรถ

^๑ แผนที่กรุงเทพฯ ร.ศ. ๑๑๕ (พ.ศ. ๒๔๓๙) จัดพิมพ์ใหม่โดยห้องปฏิบัติการแผนที่และเอกสาร ประวัติศาสตร์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๒ Plan of the City of Bangkok 1904 จัดพิมพ์ใหม่โดยห้องปฏิบัติการแผนที่และเอกสาร ประวัติศาสตร์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๓ ทำเนียบนาม ภาค ๑, พระนคร: โรงพิมพ์เจริญผล, ๒๔๕๗.

^๔ ทำเนียบนามภาค ๑ (ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๒) พระนคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ๒๔๖๖, หน้า ๙๔.

^๕ ทำเนียบนามภาค ๔ ถนนในจังหวัดพระนครและธนบุรี. พระนคร: โรงพิมพ์บำรุงธรรม., ๒๔๘๒. หน้า ๕๘.

^๖ หอประวัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปจ.๓.๑/๙ รายงานการประชุมสภาจัดการโรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้งที่ ๑๒ ใน บัณฑิต จุลาลย์ และคณะ. รายงาน ผลการวิจัยเอกสารประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๕๓-๒๕๕๕. เงินทุนเฉลิมฉลอง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, ๒๕๕๕. หน้า ๒๙.

^๗ เรื่องเดียวกัน

^๘ The Royal Bangkok Sports Club, Diamond Jubilee, September 6, 1901-1961: P. Phisnaka press, 1992. P.1.

^๙ กรมศิลปากร, รายงานการประชุมเสนาบดีสภา รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ภาคที่ ๒ รายงานการประชุมเสนาบดีสภา ร.ศ. ๑๑๒ ตอน ๒. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ดอกเบี๊ยะ, ๒๕๕๒, หน้า ๒๓๓.

^{๑๐} เรื่องของเจ้าคุณประดิพัทธ์, พระนคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๐๘, หน้า ๒๙.

^{๑๑} สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ

^{๑๒} ถนนพระรามที่ ๔

^{๑๓} พลเรือโท พระยาชลยุทธโยธินทร์ (André du Plessis de Richelieu)

^{๑๔} สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสวัสดิ์วัฒนวิเศษ ซึ่งบริเวณที่ตั้งพระตำหนักของพระองค์นั้นคือสถาบันเทคโนโลยีช่างกลปทุมวันในปัจจุบัน

^{๑๕} ๑๐๐ ปี สภาอากาศไทย ๒๔๓๖-๒๕๓๖, กรุงเทพมหานคร: จิรมหาโชษณาและการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๓๖, หน้า ๓๑-๓๓.

^{๑๖} จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน ภาค ๙, พระนคร: โรงพิมพ์พระจันทร์, ๒๔๗๘, หน้า ๒๘-๒๙.

^{๑๗} พระราชหัตถเลขาส่วนพระองค์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชทานแด่ สมเด็จพระบรมราชินีนาถ คราวเสด็จประพาสยุโรป พ.ศ. ๒๔๔๐ พระนคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ๒๔๖๓ “อธิบายคำนำมศัฟท์ในพระราชหัตถเลขาส่วนพระองค์ถึงพระราชินี พ.ศ.๒๔๔๐ หน้า ๑๒๑”

^{๑๘} ๑๐๐ ปี สภาอากาศไทย ๒๔๓๖-๒๕๓๖, อ้างแล้ว, หน้า ๓๓.

^{๑๙} สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า

^{๒๐} สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

^{๒๑} ๑๐๐ ปี สภาอากาศไทย ๒๔๓๖-๒๕๓๖, อ้างแล้ว, หน้า ๑๑.